

N^{rs} 19.570 (en 19.571) — ARRESTEN van 10 april 1979 (VII^{de} K.)

De Hff. Adriaens, kamervoorzitter, verslaggever, Depondt en Debaedts, staatsraden, en De Coene (n° 19.570) en Mevr. Vrints (n° 19.571), auditeurs.

n° 19.570 — NYSSENS en CARLIER (Mrs Andersen en Verbruggen)

(n° 19.571 — VANWINSEN en consorten (Mr Goffin)
t/ Belgische Staat, vertegenwoordigd door de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden (de Hr De Buel)

I. MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN — Rangschikking — Procedure (1 tot 3)

II. HANDELINGEN VAN ADMINISTRATIEVE OVERHEDEN — Geldigheid — Bevoegdheid — 1° Uitsluitende toekenning (1 en 2); — 2° Opdracht van macht (3)

III. BEVOEGDHEID VAN DE RAAD VAN STATE — Geschillen nietigverklaring — Ambtshalve aangevoerde excepties en middelen — Ambtshalve aangevoerd middel — Algemeen (1)

1. *Het bestaan van een besluit genomen door de daartoe bevoegde overheid, waarbij de percelen worden aangewezen waaruit het kwesteuse landschap bestaat, en waarbij ook de eigendomsbeperkingen worden omschreven die tijdelijk op die percelen worden gelegd, is één der noodzakelijke vereisten voor de geldigheid van het koninklijk besluit tot definitieve rangschikking. De Raad van State gaat ambtshalve na of de rangschikkingsprocedure werd ingezet krachtens een dergelijk besluit van de bevoegde overheid.*

Uit de artikelen 1, tweede lid, en 12 van de monumenten- en landschappenwet volgt dat in het Nederlandse taalgebied een dergelijk besluit uitsluitend door de minister zelf kan worden vastgesteld (n^{rs} 19.570 en 19.571).*

2. *De minister moet zelf niet alleen de beslissing nemen om de procedure in te zetten, maar bovendien ook de eigendomsbeperkingen vaststellen die op de betrokken percelen worden gelegd (nr. 19.570).*

3. *De delegatie die een adviseur-hoofd van dienst toelaat de rangschikkingsprocedure in te zetten, telkens wanneer de minister zich niet verzet tegen een voorstel als bedoeld in artikel 1 van de wet, kan niet in aanmerking worden genomen (nr. 19.571).*

(n° 19.570) Gezien het verzoekschrift ingediend op 17 oktober 1975 door Jett Nyssens en diens echtgenote Alice Carlier;

.....

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het koninklijk besluit van 27 mei 1975 waarvan artikel 1 het Solhof « als monument » rangschikt « overeenkomstig de bepalingen van artikel 1 van de wet van 7 augustus 1931 », artikel 2 als landschap rangschikt « overeenkomstig de bepalingen van artikel 6 van de wet van 7 augustus 1931 » « de onmiddellijke omgeving van het Solhof » omvattende de in het artikel nader omschreven percelen, en waarvan artikel 3 de eigendomsbeperkingen opsomt die gelden ten opzichte van het vermelde landschap; dat het be

* Vergelijk: arrest Raes en consorten, n° 18.871, van 3 april 1978.

streden besluit bij op 20 augustus 1975 ter post aangetekende zending ter kennis van de verzoekende partijen werd gebracht; dat de verzoekende partijen eigenaar zijn van de in het bestreden besluit bedoelde onroerende goederen;

Overwegende dat de « voorzitter van de vergadering » en de provinciale secretaris van « het Comité Antwerpen van briefwisselende leden » van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen bij brief van 30 juni 1972, gericht tot de voornoemde commissie, mededeelde dat « te Aartselaar, tussen de baan Kon- » tich-Hemiksem en het centrum van de gemeente Aartselaar, bestaan nog merk- » waardige kernen, zoals het Solhof », dat, « geïnspireerd door de waarde en de » pracht van deze landschappen », het comité « besloot deze voor verval te vrij- » waren en er de bescherming van voor te stellen », dat « te dien einde verschillende » bezoeken werden gebracht » en een verslag werd uitgebracht strekkende tot de bescherming van het Solhof; dat het comité dan ook eenparig heeft beslist « het » hoger beschreven landschap voor bescherming voor te stellen »; dat de brief in bijlage het « kadasterplan » bevat waarop de « aflijning van de begrenzing » wordt nageduid; dat de brief voorstelde « als servituten » twaalf omschreven eigendoms- » beperkingen op te leggen, waarvan er elf uitsluitend op het landschap toepasselijk » zijn en waarvan de twaalfde eigendomsbeperking luidt als volgt: « verbod de be- » staande gebouwen af te breken of te verbouwen zonder vooraf bij koninklijk be- » sluit machtiging te hebben verkregen op grond van het advies uitgebracht door de » Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen »;

Overwegende dat de Commissie, volgens de notulen van de vergadering van 14 september 1972, besliste aan de Minister voor te stellen « Aartselaar (Antw.) — » Solhof en Groeningenhof en omliggend landschap » te rangschikken; dat de voor- » zitter van de Commissie bij brief van 18 oktober 1972 dit voorstel aan de minister » overmaakte, daarbij deed opmerken: « Het behoud van dit laatste stukje groenzone » is zo belangrijk dat de bescherming door rangschikking aangewezen is » en tenslotte » de minister verzocht zijn beslissing ter zake te willen mededelen; dat de administra- » teur-generaal van culturele zaken bij brief van 16 februari 1973 het voorstel, dat vol- » gens hem strekt tot het rangschikken als landschap van het Solhof, het Groeninge- » hof en het omliggende landbouwgebied, aan de minister deed geworden; dat de mi- » nister bij brief van 23 maart 1973 zich akkoord verklaarde om « de rangschikkings- » procedure in te zetten met betrekking tot het Solhof, het Groeningenhof en het om- » liggende landbouwgebied te Aartselaar »;

Overwegende dat de inspectie van de Rijksdienst voor Monumenten en Land- » schappen op 11 januari 1974 in verband met de « klassering Solhof en omgeving » » volgend verslag opstelde:

« In de bouwgeschiedenis van het Solhof kunnen 2 fasen duidelijk » onderscheiden worden. De oudste is die van een omwaterd goed dat » reeds in 1414 vermeld wordt. Hiervan blijven nog alleen de gracht en » de torens aan de straatzijde over.

« Een tweede fase in 1748 kende een uitbreiding. Enerzijds wordt » het oude slot afgebroken en vervangen door een nieuw kasteel, ander- » zijds worden een aantal bijgebouwen opgetrokken.

« Het nieuwe kasteel is zeer sober. De gevels zijn vlak gehouden » zonder enige architectonische versiering.

« Het verdient klassering omwille van zijn ouderdom en omdat het » deel uitmaakt van het gehele landschap.

» *Begrenzing van het gebied.*

« Het huidige domein strekt zich ver buiten de slotgracht uit. Het » moet volledig als landschap geklasseerd worden. Links van het domein » ligt een beukendreef die in de klassering moet betrokken worden.

« Uitzondering dient gemaakt voor een strook van een 30 tal meter » aan de rechterzijde van het goed. Deze gronden zijn verkaveld en wor- » den reeds volop gebruikt als bouwgrond.

« De terreinen aan de overzijde van de weg rond het domein dienen » eveneens buiten de klassering te blijven aangezien ook deze volgebouwd » worden met villa's »;

(19.570)

Overwegende dat de adviseur-hoofd van dienst van de vermelde Rijksdienst « voor de administrateur-generaal, namens de Minister », bij brief van 20 maart 1974 gericht onder meer tot de verzoekende partijen mededeelde dat « in uitvoering van » artikel 1 van het decreet van 13 juli 1972 tot wijziging van de wet van 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen », de onroerende goederen waarvan de kadastreregistratienummers werden vermeld en waarvan de verzoekende partijen de eigenaars zijn, vanaf 20 maart 1974 voorlopig onderworpen zijn aan « al de uitwerkselen van de rangschikking » en « dit voor een tijd van » 9 maand, ingaande op de dag van deze betekening » ; dat de brief verder « de » (twaalf) beperkingen aan het eigendomsrecht » op die goederen opsomde ;

Overwegende dat de betrokkenen bij bezwaarschrift van 9 mei 1974 zich daartegen verzetten ; dat het bezwaarschrift, uitgaande van de terzake geïnde wetsbepalingen dat een monument of een gebouw slechts kan worden gerangschikt wanneer het behoud ervan « in historisch, artistiek of wetenschappelijk opzicht van nationaal belang is », deed gelden wat volgt :

« Het betreft hier twee gebouwen, opgericht in de tweede helft van de » 19^e eeuw, die op geen enkele wijze, op nationaal vlak, belangrijk zijn » in historisch, artistiek of wetenschappelijk opzicht.

» Er zijn wel twee torens van andere datum, die eventueel het voorwerp » werp zouden kunnen uitmaken van een rangschikking zonder dat het » hierbij nodig zou zijn de andere gebouwen, van recentere datum en » zonder architecturale band ermee, te rangschikken.

» Evenwel kan ik op geen enkele wijze bespeuren op welke wijze » mijn eigendom het vereiste nationaal belang zou hebben.

» De gebouwen zijn bij geen historische gebeurtenis betrokken geweest. Artistiek of wetenschappelijk belang kan op geen enkele wijze » ingeroepen worden.

» Derhalve meen ik mij met klem te moeten verzetten tegen een » eventuele rangschikking van mijn eigendom.

» Indien U van oordeel zou zijn dat twee torentjes zouden moeten » beschermd worden, dan zou het volstaan dat deze alleen het voorwerp » uitmaken van een eventuele rangschikking. De achterliggende gebouwen » van recentere datum, en in een volledig andere stijl, voldoen op geen » enkele wijze aan de voorwaarden door de wet gesteld » ;

Overwegende dat de Inspectie van de Rijksdienst op 10 oktober 1974 terzake het volgende verslag neerlegde :

« Besluiten en voorstellen :

» Het kasteel als landschap beschermen. Alleen de torens en de muur » langs de omwalling zijn bescherming als monument waard.

» Voor de als landschap te klasseren gebouwen moeten evenwel de » beperkingen van afbraakverbod en veranderingswerken blijven gelden.

» Opmerkingen :

» Het kasteel is een 19^e eeuws gebouw zonder echte bouwkundige » waarde. Het is alleen landschappelijk belangrijk als eindpunt van een » lange dreef die naar het domein leidt » ;

dat volgens de notulen van de vergadering van 31 oktober 1974, de Commissie voor monumenten en landschappen besliste : « 4.1. De klassering als monument blijft » handhaafd » ;

Overwegende dat ambtshalve dient te worden onderzocht of de rangschikkingprocedure ter zake werd ingezet krachtens een besluit genomen door de daartoe bevoegde overheid, en waarbij de percelen werden aangewezen waaruit het kwetsbare landschap bestaat, en ook de eigendomsbeperkingen werden omschreven met toepassing van artikel 12 van de monumenten- en landschappenwet op de percelen tijdelijk worden gelegd ; dat immers het bestaan van zodanig besluit een der noodzakelijke vereisten is voor de geldigheid van het thans bestreden koninklijk besluit tot definitieve rangschikking ;

Overwegende dat artikel 1, tweede lid, van de vermelde wet bepaalt : « Nadat » de minister beslist heeft hetzij een gunstig gevolg te verlenen aan een voorstel »

» tot rangschikking, hetzij op eigen initiatief de procedure voor de rangschikking in » te zetten, wordt dit betekend aan de eigenaars... » ; dat artikel 12 van dezelfde wet bepaalt : « Te beginnen met de dag waarop de minister ter kennis van de belang- » hebbenden brengt dat een voorstel tot rangschikking onderzocht wordt, zijn al de » uitwerkselen van de rangschikking voorlopig van toepassing op de bedoelde on- » roerende goederen gedurende een tijdvak van negen maanden ingaande op de dag » van de betekening waarbij de beperkingen worden bepaald » ;

Overwegende dat krachtens de aangehaalde wetsbepalingen het voornoemde besluit tot aanvang van de rangschikkingsprocedure en tot omschrijving van het kwestieuze « landbouwbeleid » en van de eigendomsbeperkingen, uitsluitend door de minister zelf kan worden vastgesteld ;

Overwegende dat blijkens het relaas der feiten de minister bij beslissing van 23 maart 1973, genomen in de vorm van een brief en niet in de vorm van een besluit, beschikte « de rangschikkingsprocedure in te zetten met betrekking tot het » Solhof ... het omliggende landbouwgebied » ; dat de percelen die tot het « omlig- » gende landbouwgebied » behoren en de eigendomsbeperkingen die er op rusten, werden bepaald niet door de minister maar door de adviseur-hoofd van dienst van de Rijksdienst die daartoe niet bevoegd is ;

Overwegende dat aldus blijkt dat wat betreft de omschrijving van het kwestieuze « landbouwgebied » en de eigendomsbeperkingen die op de percelen deel uitmakende van dit « landbouwgebied », werden gelegd, de rangschikkingsprocedure zoals boven bepaald op een onwettige wijze werd ingezet ; dat de artikelen 2 en 3 van het bestreden koninklijk besluit alleen reeds daardoor onwettig zijn ;

Overwegende dat het bestreden koninklijk besluit in artikel 1 de rangschikking van het « Solhof » beval als een noodzakelijk gevolg van de rangschikking van het « landbouwgebied » ; dat aangezien de rangschikking van het « landbouwgebied » onwettig is, deze onwettigheid noodzakelijkerwijze medebrengt dat de rangschikkingsprocedure ten opzichte van het « Solhof » en de daarop volgende rangschikking van het hof bij artikel 1 van het bestreden besluit, eveneens onwettig zijn ;

Overwegende dat uit wat voorafgaat volgt dat het ganse bestreden koninklijk besluit dient te worden vernietigd,

BESLUIT :

Artikel 1. — Vernietigd is het koninklijk besluit van 27 mei 1975 dat, overeenkomstig de bepalingen van de wet van 7 augustus 1931, gewijzigd bij decreet van 13 juli 1972, het Solhof te Aartselaar als monument en de onmiddellijke omgeving ervan als landschap rangschikt.

Artikel 2. — Dit arrest zal bij uittreksel in het *Belgisch Staatsblad* worden bekendgemaakt.

Artikel 3. — De doorhaling wordt bevolen van de overschrijving van het vernietigde koninklijk besluit van 27 mei 1975 voornoemd op het kantoor van de hypotheekbewaarder te Antwerpen III.

Artikel 4. — De kosten van het beroep, bepaald op duizend vijfhonderd frank, en de kosten van de in artikel 3 van dit arrest vermelde doorhaling, komen ten laste van de *Belgische Staat*.

* * *

(n° 19.571) Gezien het verzoekschrift ingediend op 4 augustus 1977 namens Lilliane Vanwinsen, Henricus Stroobant, Marie Van Meesche en Christine Stroobant, door hun raadsman, advocaat L. Goffin ;

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het koninklijk besluit van 24 mei 1977, waarvan artikel 1 de Konijnenberg te Vosselaar als landschap rangschikt « overeenkomstig de bepalingen van artikel 6 der wet van 7 augustus » 1931, om reden van de esthetische (geomorfologische) waarde », en waarvan